

Dat laatste was in '23 ook de opvatting geweest van de Indische Defensiecommissie: zij had, rapporterend over de Vlootwet-'23, aanbevolen om, als deel van het Knil, op Java een uit twee divisies bestaand Veldleger te vormen; dat Veldleger, bijna negentienduizend militairen tellend, zou ongeveer de helft van het Knil omvatten en diende, aldus de commissie, aangevuld te worden met een legerluchtmacht van 12 jagers en 24 lichte bommenwerpers. Dat waren allemaal papieren plannen en wat daarvan verwezenlijkt zou worden, was in het midden van de jaren '20 volstrekt onzeker.

In '27 kwam er duidelijkheid: duidelijkheid in de vorm van de 'Defensiegrondslagen van Nederlands-Indië'. De minister van koloniën, dr. J. C. Koningsberger, had voor de formulering van die grondslagen opnieuw een commissie in het leven willen roepen, maar toen hij dat denkbeeld om advies aan de Raad van State had voorgelegd, kreeg hij van die Raad een kant-en-klaar stuk terug dat vervolgens door de regering werd goedgekeurd – er was met het gouvernement in Batavia nauwelijks overleg over gepleegd, de Volksraad was er buiten gehouden en ook de Staten-Generaal werden er niet in gekend, omdat de goedkeuring door de regering geen onmiddellijke consequenties had voor de begroting.

Wie had dat stuk opgesteld dat de steen der wijzen leek te zijn? Niemand anders dan A. W. F. Idenburg, oud-officier van het Knil, oud-gouverneur-generaal en oud-minister van koloniën – de man die na zijn aftreden, in '19, als lid van het eerste kabinet-Ruys de Beerenbrouck in '24 tot lid van de Raad van State was benoemd.

Zijn Defensiegrondslagen¹ gaven de strijdkrachten in Indië twee taken: 'handhaving van het Nederlandse gezag in de archipel tegen onrust of verzet binnen de grenzen' (dat was de primaire taak van het Knil) en 'vervulling van de militaire plicht als lid van de Volkengemeenschap' (niet alleen dus als lid van de Volkenbond) 'tegenover andere volkeren'; die tweede taak, aldus de Defensiegrondslagen,

'beperkt zich, afgezien van de deelneming met beschikbare middelen aan een gemeenschappelijke actie met anderen, tot handhaving van een strikte neutraliteit in conflicten tussen derde mogendheden . . . [Er] wordt . . . van uitgegaan dat de neutraliteitshandhaving op Java wordt vervuld door het leger met steun van de vloot; in de gewesten buiten Java door de vloot, die daarbij op bijzonder kwetsbare punten door het leger wordt gesteund' –

¹ Tekst: a.v., p. 61–62 en in *Nederlands-Indië contra Japan*, dl. I (1949), p. 40–42.